

Socialnämnden

Översyn av auktorisationsvillkor i kundvalet för familjerådgivning

Förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förslag till nya auktorisationsvillkor i kundvalet för familjerådgivning. Villkoren gäller från och med 1 juli 2017 och tills vidare.

Sammanfattning

Det nya förslaget till auktorisationsvillkor innebär förändringar inom främst personalens kompetens, tillgänglighet, antal samtal och målgrupp. Förslaget innebär även förändringar som ger mer likvärdiga definitioner och villkor för samtliga kundval inom sociala omsorgsprocessen.

Ärendet

Bakgrund

Forskning visar att familjerådgivning är en viktig förebyggande verksamhet och en viktig resurs för att förhindra ohälsa. Om skilsmässor och separationer inte hanteras bra kan det leda till livskriser med sjukdom och missbruk som följd. Även om familjerådgivningen inte alltid kan förhindra skilsmässor så kan den underlätta och lindra skilsmässoförloppet så att människor hinner mogna och tänka över sina beslut och formulera sina tankar om framtiden¹. Enligt Socialtjänstlagen ska kommunerna erbjuda familjerådgivning till de som begär det².

År 2015 gick 761 par i Nacka kommun till familjerådgivning. Det finns idag 26 anordnare inom Nacka kommuns kundval för familjerådgivning. Pären tar själva kontakt med den anordnare de vill gå till och betalar en egenavgift på 273 kronor per samtal direkt till anordnaren.

¹ Socialstyrelsen, 2004, Redovisning av hur kommunernas skyldighet att tillhandahålla familjerådgivning fullföljs

² 5 kap. 3 § 2 stycket Socialtjänstlagen

Nacka kommun har haft kundval för familjerådgivning sedan 2010. Villkoren reviderades senast 2015. Utifrån synpunkter från anordnare och oklarheter i tolkning av kommunens nuvarande villkor initierades en översyn.

Översynen

Översynen har genomförts genom att samla in erfarenheter och synpunkter från anordnare, verksamhetsuppföljare och avtalsansvarig på sociala kvalitetsenheten, socialsekreterare, enhetschef, universitet samt jämförelse med andra kommuner som har kundval för familjerådgivning samt forskning och lagstiftning. Målet med översynen har även varit att få mer likvärdiga definitioner och villkor för samtliga kundval inom sociala omsorgsprocessen. Kraven har därför förtydligats för:

- Uteslutning, registrering, ekonomisk ställning
- Lokaler, IT-system
- Verksamhetens ledning
- Överlåtelse av verksamhet
- Åtgärder vid brister

Översynen identifierade tre sakfrågor som var särskilt viktiga att lyfta, vilka presenteras nedan.

I. Personalens kompetens

Nationellt finns inget krav på speciell kompetens för familjerådgivare. Arbetet som familjerådgivare kräver dock stor erfarenhet av arbete med människor i kris och med människor med relationsproblem³. Enligt översynen har de flesta familjerådgivare socionomutbildning med vidareutbildning i familjeterapi och/eller grundläggande psykoterapi eller är utbildade psykologer.

Det har varit svårt för anordnarna att rekrytera personal då kommunens villkor har varit svårtolkade gällande vad som likställs med beteendevetenskaplig utbildning och grundläggande psykoterapi steg 1. I nuvarande villkor godkänner kommunen endast anordnare som har grundläggande psykoterapiutbildning från universitet. Flera familjerådgivare med många år inom yrket har läst grundläggande psykoterapi hos privata utbildningsanordnare innan denna kurs började ges av universiteten. Det finns exempel på oseriösa privata utbildningsanordnare men även på privata utbildningsanordnare som kan vara minst lika bra eller bättre än universiteten. Kravet för grundläggande psykoterapi har därför ändrats till att utbildningsanordnaren ska inneha examensrätt för psykoterapi.⁴ Förändringen i villkoren gör att Nacka specificerar grundutbildningen men öppnar upp för familjerådgivare som har läst grundläggande psykoterapiutbildning hos de privata anordnare som har examensrätt. Sammantaget innebär ändringen att flera familjerådgivare kan bli godkända i kundvalet.

³ Prop. 1995/96:117 s. 10

⁴ <http://www.riksforeningenpsykoterapicentrum.se/psykoterapi/ompsykoterapiutbildning.htm>

Kompetens inom HBTQ är önskvärt. Det finns verksamheter som HBTQ-certifierats genom RFSL. Certifieringen är dyr, mycket omfattande och svår att efterleva då den ska förnyas regelbundet. Översynen visar att det inte är möjligt att sätta detta krav på anordnarna då de flesta företagen är egenföretagare. Anordnarens kompetens inom HBTQ ska däremot presenteras på kommunens hemsida.

Utifrån forskning finns ett samband mellan frekvens av sexuell aktivitet, skilsmässor och separationer. Därmed har sexlivet betydelse för stabiliteten i parförhållanden⁵. Krav ställs därför på att anordnaren ska ha kunskap om samtal kring sex och samlevnad.

2. Tillgänglighet

Familjerådgivningen är inriktad på att ge stöd i krissituationer. Kriserna är i många fall akuta, och det är därför naturligt att verksamheten inte kan bedrivas med allt för långa väntetider. Väntetiderna ska vara rimliga utifrån familjerådgivningens bedömning av besökarnas behov⁶. Tid för första samtal föreslås ändras från tre till två veckor. De flesta av de mindre företagen kan tillgodose detta även under semesterperioder genom att hänvisa till andra anordnare. För att säkerställa att även mindre utförare ska kunna ha ledigt regleras tillgängligheten med tillägg att anordnaren får ha max fyra veckors sammanhängande uppehåll.

3. Antal samtal och målgrupp

Det är upp till varje kommun att bestämma hur många subventionerade rådgivningssamtal kommuninvånare ska erbjudas. De flesta andra kommunerna i Stockholms län erbjuder fem samtal med möjlighet till ytterligare tre. För råd och stödsamtal för andra målgrupper i Nacka erbjuds också fem samtal. Stockholm erbjuder fem samtal med möjlighet till fem extra vid behov. Undersökningar i hela landet visar att snittet för familjerådgivningssamtal ligger på 3-4 samtal. Om fler samtal behövs har paren ofta behov av hänvisning till annan insats. Översynen visar därför att fem samtal med möjlighet till ytterligare tre samtal vid särskilda behov är tillräckligt. Utifrån nuvarande rutin ska anordnaren kontakta socialtjänsten och be om att få ytterligare tre samtal beviljade. Förslaget är att slopa den rutinen då tilltron till familjerådgivarnas kompetens att avgöra detta själva är hög.

År 2015 var det 118 par av totalt 761 (16 procent) som inte hade barn av de som fick familjerådgivning. Enligt anordnarna kan särskilt unga par som söker familjerådgivning och är på väg att bli föräldrar också ha behov av extra samtal. För de par där det förekommer våld krävs ofta ett antal samtal innan de vågar berätta om det. Utifrån dessa två argument föreslås att möjligheten till ytterligare tre samtal ska gälla för alla som har behov av familjerådgivning istället för bara till par med barn under 18 år som i nuvarande villkor.

⁵ Statens folkhälsoinstitut, 2012. Sex, hälsa och välbefinnande.

⁶ Socialstyrelsen, 2008. Meddelandeblad -Om den kommunala familjerådgivningens organisation, sekretess, vittnesplikt m.m.

Ekonomiska konsekvenser

En jämförelse har gjorts med andra kommuner som också har kundval inom familjerådgivning gällande både kundens egenavgift och ersättningen till anordnaren. Jämförelsen visar att ersättningen till anordnaren ligger i nivå med övriga kommuner men att egenavgiften är relativt låg. Ingen förändring föreslås.

Antalet samtal utökas för par utan barn vilket kan komma att innebära en något högre kostnad för kommunen. I de nya villkoren föreslås att ersättningen från kommunen för avbokning inom 24 timmar tas bort. De flesta av de jämförda kommunerna har liknande krav.

Utifrån ovan förändringar i villkoren bedöms de ekonomiska konsekvenserna oförändrade.

Konsekvenser för barn

Det finns studier som visar att föräldrarnas skilsmässa på kort sikt har negativa konsekvenser för barnets psykiska hälsa ibland ända upp i tidig vuxenålder. Familjerådgivning är en folkhälsoförebyggande insats även för barn. Barnperspektivet inom familjerådgivningen kan vara att synliggöra barnets behov och situation tillsammans med föräldrarna och diskutera konsekvenser för barnet utifrån olika aspekter. Om föräldrarna önskar det är det möjligt för familjerådgivaren att prata med barnet eller att barnet deltar vid samtal med föräldrarna. Familjerådgivare kan också hänvisa och rekommendera föräldrarna till kontakt med socialtjänsten, BUP och så vidare. Om familjerådgivaren får kännedom om att ett barn far illa gäller skyldigheten att anmäla till socialtjänsten.

År 2015 påverkades 872 hemmavarande barn under 18 år och 235 umgängesbarn eller barn som har växelvist boende indirekt av att föräldrarna gick i familjerådgivning.

Bilagor

1. Förslag till nya auktorisationsvillkor för familjerådgivning.

Stefan Heinebäck
Chef
Enheten individ och familj

Emelie Berglund
Planerare/Utvecklare
Sociala kvalitetsenheten